

Lidská práva a teologická etika

Teologická etika 1
VOŠ Jabok

Mgr. Zdenko Š Širka, ThD

Hlavní struktura:

- ▶ 1. Jak rozumíme lidským právům?
- ▶ 2. Vztah práva a povinnosti
- ▶ 3. Znaký lidských prav
- ▶ 4. Kategorizace a diferenciacie lidských prav
- ▶ 5. Dimenze lidských prav
- ▶ 6. Lidská práva od 1948
- ▶ 7. Lidská práva a světový étos

1. Jak rozumíme lidským právům?

- ▶ *Základní práva člověka*, která patří všem lidem bez rozdílu a všechna jsou odvozena od rovné lidské důstojnosti.
  - ▶ Lidská práva nejsou *nárokem*, který by nám měl někdo jiný zajistit, jsou to přirozená práva každého člověka, ...
  - ▶ ..... která v sobě obsahují i *povinnost* užívat je tak, aby jejich individuálním uplatněním nedocházelo k poškozování lidských práv ostatních.
  - ▶ Uzávěr: lidská práva jsou *spojujícím článkem* pro demokratické mnohokulturní společenství, jakým je
-
- ▶ Evropská unie.

1. Jak rozumíme lidským právům?

- ▶ Stěžejní práva, která jsou spojena s lidským bytím jako takovým – tzv. **univerzalizmus** lidských prav
  - ▶ neváží se tedy na určité podmínky ani role – proto tzv. „**vrozená**“ lidská práva
  - ▶ náleží každému člověku jako člověku: tedy **ne proto**, že je:
    - členem určitého společenství,
    - disponuje určitými znaky nebo vlastnostmi (barva kůže, pohlaví, náboženské a politické přesvědčení, věk)
    - přináší určité výkony nebo že má určité zásluhy či se mu dostává vážnosti kvůli jeho postavení – proto tzv. **nezadatelná (nezcizitelná) a tzv. antidiskriminační jádro**
-
- ▶ **či zákaz diskriminace**

1. Jak rozumíme lidským právům?

- ▶ stejná *lidská důstojnost* každého – zásadní rovnost všech – nárok na rovnoprávnost – lidská důstojnost jako základ a cíl
- ▶ Lidská práva jako *nejsilnější* eticko-právně-politická *ochrana* oprávněných fundamentálních dimenzí a minimálních existenčních podmínek lidského bytí každého člověka a soužití všech lidí (bez nichž by se neuskutečňovalo lidsky důstojné bytí a soužití).

1. Jak rozumíme lidským právům?

- ▶ **Lidská práva a demokratická společnost:**
- ▶ Společný život v demokratické společnosti – právním státu – se v zásadě realizuje na třech hodnotových úrovních:
  - ▶ **1.** Celkový rámcový obraz života je dán *ústavou*, která stanovuje právní a morální rámec včetně základních práv a někdy i povinností občanů.
  - ▶ **2.** Společenské hodnoty každodenního života občanů jsou včleňovány do *zákonů*. Ústavní hodnoty jsou všeobecné a regulativní, zákonné hodnoty jsou specifické a někdy záměnné. Např.: Ústava: ženy a muži mají stejná práva při volbě partnerů – jen jednoho partnera: zákon.

1. Jak rozumíme lidským právům?

- ▶ **3. Veřejné občanské hodnoty** vytvářející občanské vztahy mezi členy společnosti jsou součástí norem. Sem patří vztahy mezi členy rodiny, sousedy, lidmi užívajícími veřejné dopravní prostředky, kolegy, členy kolektivu, apod. Vztahy jsou regulovány občanskými hodnotami a vytvářejí kulturu občanské společnosti.
- ▶ Ústavní, zákonné a občanské hodnoty dohromady představují sdílenou morální strukturu veřejného života daného státu.

2. Vztah práva a povinnosti

- ▶ Právo (oprávnění) nemůže být bez povinností.
Možnost se chovat způsobem subjektivního práva je vztažena k povinnosti chovat se určitým způsobem, který je spojen s hrozbou *sankce*.
- ▶ minimálně se jedná o povinnost ***non facere***, ***omittere*** (něco nekonat, strpět, *neškodit*), kterou je vázána veřejná moc i každý jedinec.
- ▶ Pojetí lidských prav v sobě obsahuje vyplývající povinnosti či zodpovědnosti!

2. Vztah práva a povinnosti

- ▶ **Příklad práva na život.**
- ▶ Mé právo na život zakládá povinnost státu jej respektovat, chránit a zajistit podmínky pro jeho uskutečňování.
- ▶ Povinnosti každého druhého je mé právo na život ctít a někdy i chránit
- ▶ mou povinnosti je ctít právo na život každého, chránit, podporovat jeho rozvoj.
- ▶ Analogicky, moje svoboda končí tam, kde začíná svoboda toho druhého.

2. Vztah práva a povinnosti

- ▶ Charta základních prav EU, připomíná, že uplatňování uvedených uznaných prav:
„vyžaduje odpovědnost a povinnosti k druhým, k lidskému společenství a k příštím generacím.“
- ▶ Je však faktem, že primárně a hlavně jde skutečně o práva.
- ▶ Stanoveny jsou zákonné meze svobody - bez těchto mezí svobody by nebyla žádná práva, ale jen právo silnějšího.
- ▶ Dále rovněž platí maxima: ne vše, co je právem dovoleno, je legitimní (z etického pohledu; *non omne quod licet, honestum est*); tedy vlastně: legální

2. Vztah práva a povinnosti

Triáda mezinárodní ochrany lidských prav:

- ▶ Obligations to respect – protect – fulfill“, tj. **respektovat, chránit, zajistit**
- ▶ tři roviny povinností – lidskoprávní triáda povinností:
- ▶ stát jako garant práva, které ho zavazuje:
- ▶ 1. Stát je povinen respektovat lidské práva jako zadanou veličinu (a případně jako hranice) vlastního jednání
- ▶ 2. Musí aktivně chránit lidi před hrozícím porušováním jejich práv jinými osobami
- ▶ 3. to fulfil – splňovat, zajišťovat, učinit opatření v rámci infrastruktury, aby lidé mohli skutečně svá práva využívat.

3. Znamky lidských práv

▶ 1. Morální.

- ▶ Morální východisko spočívá v morálním závázku uznat všechny ostatní jako subjekty rovných práv.
  - ▶ Práva ve smyslu morálních nároků odůvodňuje morální úcta k individuálnímu sebeurčení každé osoby.
  - ▶ Jejich základem je ve všech dokumentech opakovaně uváděna *lidská důstojnost*, jejíž respektování se projevuje právě v tom, že se každý člověk ctí jako subjekt svobodného sebeurčení a svobodného spolurozhodování.
  - ▶ Proto se hovoří o lidských právech jako o právech na svobodu.
-

3. Znaký lidských práv

- ▶ V etickém principu *lidské důstojnosti* máji lidská práva normativní orientační bod-zaklad, který zahrnuje realisticky obraz (pojetí) člověka jako bytosti odkázanou na druhé.
- ▶ *princip svobody* je spojen neoddělitelně s principem *rovnoprávnosti*, který plyne ze stejné důstojnosti každého, resp. z tzv. univerzalizmu lidské důstojnosti a lidských prav

3. Znaký lidských práv

▶ 2. Univerzální a rovná

- ▶ Základním vztažným bodem pro nárok na platnost lidské důstojnosti a z ní vyplývajících lidských práv je lidské bytí jako takové
  - ▶ Jinými slovy: lidská práva náležejí každému člověku jen proto, že je člověkem.
  - ▶ Neváží se na nějaké znaky, vlastnosti, postavení, funkci, roli, výkony, zásluhy, věk, náboženské vyznání, politické či jiné přesvědčení, sexuální orientaci, pohlaví, sociální či etnický původ, rasu, barvu pleti,...
  - ▶ Jestliže by je někdo nebo nějaká skupina chtěli přidělovat či přiznávat na základě nějakých znaků či vlastností, označuje se tento přístup jako partikularismus, který je v rozporu s univerzalismem lidské důstojnosti a lidských práv.
-

3. Znaký lidských práv

- ▶ Anti-diskriminační jádro lidských práv, tzn. zákaz diskriminace jako strukturální principu lidských práv
- ▶ *„Každá diskriminace z jakéhokoli důvodu, např. z důvodu pohlaví, rasy, barvy pleti, etnického nebo sociálního původu, genetických rysů, jazyka, náboženského vyznání nebo viry, politického nebo jakéhokoli jiného přesvědčení, příslušnosti k národnostní menšině, majetku, rodu, zdravotního postižení, věku či sexuální orientace se zakazuje“.*

Charta základních práv EU, článek 21 Zákaz diskriminace, odst. 1.

---

3. Znaký lidských práv

▶ 3. Vrozená a nezcizitelná

- ▶ Vyráz ‚vrozená‘ je metaforicky. Chce vystihnout skutečnost, že se lidská práva nezískávají, nezasluhují, znovu nepřijímají, nepropůjčují a ani neztrácejí.
- ▶ Toto oprávnění, tato lidská práva je možno ze strany státu či jedinců jen uznat. Zdůrazňuje se tím i zvláštní postavení lidských práv. Jejich uznání není vázáno ani na plnění povinnosti. Při porušení povinností plynoucích z lidských práv nastanou sankce či přijde kritika nebo omezení některých práv (např. u osob ve výkonu trestu).

3. Znaký lidských práv

▶ 4. Předstátní a před pozitivní

- ▶ Jedna se o morální práva s univerzální platností pro všechny lidi, jež je nezávislá na faktickém uznání či porušování a existuje před implementací do zákonodárství konkrétního státu.
  - ▶ Předcházejí proto státnímu právu.
  - ▶ Soubor právních norem a proces jejich tvorby a sepsání (tzv. pozitivní právo) nezajistí samo o sobě rovné zacházení a spravedlnost, ale potřebuje stěžejní měřítko, která je mohou přezkoumat a testovat (před pozitivní).
-

3. Znaký lidských práv

▶ 5. Pozitivně-právní (legální)

- ▶ morální pravá či tak zásadní etická měřítka by ale zůstala pouhým apelem, kdyby se nestala součástí právního systému (tzv. pozitivní právo).
  - ▶ morální pravá se stávají „silnými“ právy tím, že se kodifikují do zákonodárství dane země. Stávají se tzv. základními ústavními právy (např. Listina základních prav a svobod jako součást ústavního pořádku ČR)
  - ▶ lidská práva jsou také měřítkem pro spravedlnost pozitivního práva a legitimitu politického vládnutí. Přes pozitivní právo získávají silu k prosazování, nicméně stále přitom odkazují nad právní rovinu tím, že uplatňují etický požadavek, který má důvod v respektování důstojnosti člověka jako subjektu, člověka, jenž je způsobilý k vlastní zodpovědnosti a spoluzodpovědnosti.
-

3. Znaký lidských práv

▶ 6. Kritická

- ▶ Díky lidským právům je k dispozici nástroj s vysokou právní a morální silou, který umožňuje *kritizovat poměry*, v nichž není dostatečně respektovaná, chráněna či zajištěna lidská důstojnost a z ní plynoucí lidská práva.
  - ▶ Kriticko-normativní idea lidských práv směřuje ke změně „poměrů“,
  - ▶ zavazují k uskutečňování mravních norem v politickém utváření společnosti a na druhé straně činí pozitivní právo kritizovatelné se zřetelem na
-
- ▶ etickou ideu spravedlnosti.

3. Znaký lidských práv

Věcný původ lidských práv:

- ▶ jsou odpovědi na zkušenosti strukturálního bezpráví, jež se má jejich prosazováním překonávat. Jsou výsledkem procesu učení a další citlivosti na různé diskriminace – tento proces je neuzavřený.
- ▶ Z důvodu této korelace mezi dějinnými podmínkami a lidskoprávními obsahy nemůže existovat žádný vyčerpávající a na čase nezávislý, platný seznam lidských práv.

3. Znaký lidských práv

- ▶ **7. Nedílná a vzájemně závislá a podmíněná**
- ▶ specifičnost jednotlivých práv i vzájemné doplňování v cíli: utvářet svobodný sociální řád, který odpovídá lidské důstojnosti
- ▶ „*All human rights are universal, indivisible, interdependent and interrelated*“/všechna lidská práva jsou univerzální, nedílná, vzájemně závislá a vzájemně podmíněná (Světová konference o LP, Vídeň 1993, čl. 5)
- ▶ Není proto přijatelné, aby některý stát vybíral a deklaroval, že bude respektovat, chránit a zajišťovat jen např. občanská a politická práva a nerespektovat, nechránit a nezajišťovat práva sociální, hospodářská a kulturní, nebo naopak.

4. Kategorizace a diferenciacie lidských prav

► Nejrozšířenější dělení

**Občanská
a politická**

**Hospodářská,
sociální a kulturní**

(Solidární)

---

4. Kategorizace a diferenciacie lidských prav

I. Občanská a politická práva - brání státu, aby něco konal, a opravňuje občany, aby něco konali

- ▶ **občanská práva** - především liberální práva na ochranu, osobní svoboda, integrita a nedotknutelnost, svoboda svědomí, soukromí, náboženská a názorová svoboda, zákaz mučení, právo na svobodu projevu a informování, nedotknutelnost osoby a jejího soukromí

4. Kategorizace a diferenciacie lidských prav

- ▶ **politická práva:**
- ▶ Právo volit a kandidovat, petiční právo, stejná přístupnost k úřadům, svoboda shromažďování a svobodného sdružování
- ▶ odrážejí myšlenku demokratické participace

4. Kategorizace a diferenciacie lidských prav

▶ **II. sociální, hospodářská a kulturní práva**

- ▶ zavazují stát, aby něco podnikl, aby zajistil všem občanům lidsky důstojné životní podmínky, které by nebylo možno dosáhnout bez státních aktivit
- ▶ Hospodářská, sociální a kulturní práva chrání svobodu, sebeurčení všech a působí na společnost, aby se v ni lidé mohli svobodně rozvíjet
- ▶ patří sem právo na přiměřený životní standard, na výživu, bydlení a zdraví, právo na sociální jistotu, právo na práci a volbu zaměstnání, právo na ochranu zdraví
- ▶ příkladem klasických kulturních práv je právo na vzdělání

4. Kategorizace a diferenciacie lidských prav

III. solidární práva

- ▶ právo na rozvoj, na životní prostředí a na mír, jejichž uskutečňování vyžaduje spolupráci společenství národů
  - ▶ Srov. např. Prohlášení z Ria o životním prostředí a rozvoji (1992):
  - ▶ „mír, rozvoj a ochrana životního prostředí jsou na sobě závislé a neoddělitelné“ (Zásada 25); ve středu zájmu o trvale udržitelný rozvoj jsou lidé-právo na zdravý a produktivní život v souladu s přírodou (Zásada 1); téma odstraňování chudoby (Z 5)
-
-

5. Hlavní dimenze lidských práv

- ▶ více podle charakteru a obsahu, ne tolik historicky
- ▶ **I. Dimenze**
- ▶ **práva směřující k ochraně lidského života a důstojnosti** (např. právo na život, zákaz mučení a nelidského zacházení, zákaz otroctví a nucených prací, právo na svobodný rozvoj osobnosti)
- ▶ **procesní záruky ochrany lidských práv** (např. právo na spravedlivý proces, presumpce nevinny)
- ▶ Označují se proto jako negativní práva na ochranu

5. Hlavní dimenze lidských práv

▶ **II. dimenze**

- ▶ **politická práva a svobody:** např.:
  - ▶ aktivní a pasivní volební právo,
  - ▶ svoboda projevu,
  - ▶ svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání,
  - ▶ svoboda shromažďování a sdružování
  - ▶ svoboda tisku
  - ▶ O politických Právech se mluví jako o pozitivních právech na účast, protože zajišťují, že se mohou lidé účinně účastnit rozhodovacích procesů, které se týkají všech.
-

5. Hlavní dimenze lidských práv

▶ **III. dimenze**

▶ **hospodářská (ekonomická), sociální a kulturní práva:**

- ▶ např. právo na práci: na zdravé, bezpečné a důstojné pracovní podmínky
  - ▶ právo na kolektivní vyjednávání,
  - ▶ právo na ochranu zdraví,
  - ▶ právo na sociální a lékařskou pomoc, na sociální zabezpečení
  - ▶ na vodu, výživu, oblečení
  - ▶ na přiměřený životní standard
  - ▶ na vzdělání...
  - ▶ Ta se označují jako pozitivní práva na podíl, protože zabezpečují rámcové podmínky, které mají umožnit uskutečňování prav na svobodu a politických prav na účast.
-

5. Hlavní dimenze lidských práv

▶ **IV. dimenze**

- ▶ práva nově se utvářející, jejichž povaha je smíšená (tzn. že jsou individuální i kolektivní: právo na přístup k informacím, na zdravé a čisté životní prostředí, na přírodní zdroje a nedotčenou přírodu, na mír, na společné dědictví lidstva).
- ▶ Právním subjektem zde nejsou jednotlivé osoby, ale národy, proto se jim nepřiznává v užším smyslu slova status lidských práv a nazývají se kolektivními právy, která nemají předstátní charakter, ale jako standardy pro jednání státu mají vztah k lidským právem.

6. Lidská práva od 1948

- ▶ Mezi nejdůležitější úspěchy **Organizace spojených národů (OSN)**, patří vytvoření uceleného souboru **právních norem na ochranu lidských práv**.
- ▶ OSN definovala širokou škálu mezinárodně přijímaných práv ekonomických, sociálních, kulturních, občanských a politických a zároveň vytvořila základní mechanismy na ochranu těchto práv. Základem 25 souboru dokumentů OSN o lidských právech je **Charta OSN (1945) a Všeobecná deklarace lidských práv (10. 12. 1948)**.
- ▶ Jedná se v obou případech spíše o morální a vysoce etické, než o právní dokumenty a i závazky, které z jejich plnění pro smluvní strany vznikají, mají
- ▶ prakticky jen mravní závaznost.

6. Lidská práva od 1948

- ▶ **Historické postavení lidských práv**
  - ▶ Všeobecná lidská práva v koncepční podobě přijatá *Organizací spojených národů* jsou základními právy určujícími ochranu jednotlivce ve společnosti.
  - ▶ V každodenní praxi v západní demokratické Evropě jsou **lidská práva** považována za **nadřazená všem ostatním** právům. Toto postavení získala také díky působení mezinárodních institucí v poválečném světě, jako jsou OSN nebo v Evropě Rada Evropy.
  - ▶ Přístup k nim je založen na zvláštnostech ohrožení demokracie v kontinentální Evropě (mezi 1. a 2. světovou válkou ve 20. století).
-

6. Lidská práva od 1948

- ▶ Lidská práva jsou *součástí mezinárodního práva* a nedílnou součástí ústav světových i regionálních organizací. Uznání těchto dokumentů jednotlivými demokratickými státy a včlenění do právního pořádku na úrovni odpovídající ústavnímu právu je v současné době *podmínkou členství* např. v OSN, Radě Evropy, Evropské unii apod.
- ▶ Individuální charakter lidských práv ve VDLP vedl k tomu, že postupně v průběhu let byl tento základní dokument rozšiřován a v rámci mezinárodního práva jsou i závazné dokumenty OSN (*úmluvy*), které obsahují i specifickou ochranu žen, dětí, uprchlíků, tělesně či mentálně postižených, ochranu menšin a dalších ohrožených skupin.

6. Lidská práva od 1948

Popis lidských práv v systému OSN (a v mezinárodní legislativě)

- ▶ Základní práva člověka – pozitivní normy lidského chování a vztahů – zasahují do všech společenských hodnot i zájmů. Takto jsou popsána ve **Všeobecné deklaraci lidských práv** (dále VDLP). Odvození od lidské důstojnosti z nich činí nedělitelný svazek. Proto následující rozdělení do kategorií je pouze pomocným horizontálním členěním, ne vytvářením hierarchie.
-
-

6. Lidská práva od 1948

▶ **Nezadatelná (absolutní lidská práva) – lidská důstojnost:**

Právo na život, Právo na svobodu myšlení a svědomí, Právo nebýt týrán (zákaz použití mučení)

▶ **Práva politická a občanská (vybraná):**

Právo volit a být volen, právo na svobodu slova, svoboda shromažďování, svoboda pohybu, petiční právo, právo na svobodu náboženského vyznání, právo na bezpečnost, právo na soukromý život.

▶ **Práva sociální a kulturní (vybraná):**

Právo na vzdělání, právo na sociální ochranu, právo na zdravotní péči, právo volit si zaměstnání, právo na azyl, právo na vlastní kulturu, právo vlastnit majetek.

▶ **Práva znevýhodněných (skupinová):**

Zvláštní (další) práva potřebují ti, kdož na základní práva „nedosáhnou“, respektive ti, kteří nejsou součástí většinové společnosti: Jedná se např. o práva dětí, žen (zákaz diskriminace žen), práva menšin, uprchlíků a migrujících

▶ pracovníků, práva osob se zvláštními potřebami (zdravotně znevýhodněných), práva starších, práva pacientů.

6. Lidská práva od 1948v

Současná situace v uplatňování lidských práv:

- ▶ Lidská práva se tak stala *rozhodujícím pojmem* nejen ve státní správě demokratických států, ale i v mnoha dalších případech požadujících spravedlnost třeba i v mezinárodním měřítku.
- ▶ Na scénu vstupují nadnárodní nevládní organizace jako Human Rights Watch (HRW) a Amnesty International (AI). Jejich působení přispělo k tomu, že jazyk lidských práv byl včleněn do oficiálních debat mezivládních institucí, zejména těch, kde HRW a AI jako pozorovatelé přinášejí důkazy např. o počtech zmizelých, o svévoli „demokratických“ institucí, nelidském zacházení apod.
- ▶ Legislativní postavení lidských práv je v existující podobě i s vědomím potřeby dílčích změn zárukou zajištění humánních vztahů v celé oblasti sociálních služeb a sociální práce v demokratické společnosti.

6. Lidská práva od 1948

- ▶ **VYBRANÉ MEZINÁRODNÍ NÁSTROJE NA OCHRANU LIDSKÝCH PRÁV**
  - ▶ **a) Mezinárodní organizace na ochranu a kontrolu dodržování lidských práv:**
  - ▶ **OSN – Organizace spojených národů** a její speciální orgány (např. Vysoký komisariát OSN pro lidská práva UNHCHR, Dětský fond OSN UNICEF pro ochranu práv dětí, Komise OSN pro vzdělání, vědu a kulturu UNESCO, Vysoký komisariát OSN na ochranu uprchlíků UNHCR)
  - ▶ **RE – Rada Evropy** a jí zřízený **Evropský soud pro lidská práva**
  - ▶ **EU – Evropská unie**
  - ▶ **b) Mezinárodní nevládní organizace:**
  - ▶ **Amnesty International**
  - ▶ **Human Rights Watch**
  - ▶ **International Helsinki Federation**
-

6. Lidská práva od 1948

- ▶ **c) Vybrané legislativní dokumenty lidských práv**
- ▶ Mezinárodní dokumenty lidských práv jsou součástí mezinárodního práva (i regionálního např. evropského). V právním pořádku demokratických států jsou tyto dokumenty na úrovni **ústavních zákonů**:

6. Lidská práva od 1948

- ▶ **Vybrané úmluvy OSN:**
- ▶ 1. Charta lidských práv:
- ▶ Všeobecná deklarace lidských práv (1948)
- ▶ Mezinárodní pakt o ekonomických, sociálních a kulturních právech (1976)
- ▶ Mezinárodní pakt o politických a občanských právech (1976)
- ▶ 2. Úmluva o právním postavení uprchlíků (1951)
- ▶ 3. Úmluva o nepromlčitelnosti válečných zločinů a zločinů proti lidskosti (1968)
- ▶ 4. Mezinárodní úmluva o zabránění a trestání zločinu genocidy (1968)
- ▶ 5. Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace (1969)
- ▶ 6. Mezinárodní úmluva o potírání a trestání zločinu apartheidu (1976)
- ▶ 7. Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen (1979)
- ▶ 8. Úmluva proti mučení a jinému krutému a nelidskému či ponižujícímu zacházení (1984)

6. Lidská práva od 1948

▶ **Základní dokumenty Rady Evropy (RE)**

- ▶ **1. Evropská úmluva o ochraně lidských práv a svobod (1950)**
- ▶ Jde o dokument, který ovlivňuje postavení jednotlivce vůči státu, který je členem Rady Evropy i Evropské unie, tj. dodržování a ochrana základních lidských práv jednotlivce v jeho vlastním státě. Při nedodržení tohoto závazku se jednotlivec může odvolat k **Soudu pro lidská práva RE ve Štrasburku**. Tato úmluva obsahuje i absolutní zákaz trestu smrti.
- ▶ **2. Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin (1998)**
- ▶ **3. Revidovaná sociální charta (1996)**
- ▶ Vytvoření této „nové“ Evropské sociální charty ovlivnily dvě nové zásady v Preambuli k Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a svobod:
  - ▶ základní svobody jsou zaručitelné prostřednictvím účinné politické demokracie a společným - pojetím a dodržováním lidských práv,
  - ▶ vlády evropských států, tj. smluvní strany, jsou připraveny podniknout kroky ke kolektivnímu - zaručení práv obsažených ve Všeobecné deklaraci lidských práv

6. Lidská práva od 1948

- ▶ **Základní dokumenty Evropské unie:**
- ▶ 1. Základní smlouvy o vzniku a rozvoji Evropské unie
- ▶ 2. Charta základních práv Evropské unie
- ▶ Základní mezinárodní organizace pro kontrolu dodržování lidských práv
- ▶ Vysoký komisariát OSN pro lidská práva
- ▶ Mezinárodní soud pro lidská práva
- ▶ Evropský soud pro lidská práva

6. Lidská práva od 1948

Situace v České republice:

- ▶ Dokumenty na úrovni českého ústavního práva
- ▶ **ÚSTAVA ČESKÉ REPUBLIKY** (zákon č. 1 1993/Sb.)
- ▶ Principy lidských práv jsou základem české Ústavy. Explicitně se k tomu váží Článek č. 3 a Článek č. 10. Ústava je formulována na občanském principu a formou vlády je zastupitelská demokracie.

- ▶ **LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD** (zákon č. 2 1993/Sb. - původně z 9. 1. 1991 ČSFR)
- ▶ **Nejdůležitější dokument ochrany práv jednotlivce v ČR (Ústava na ni odkazuje ve 3. článku)** Obsah plně respektuje popis lidských práv, uvedený ve **Všeobecné deklaraci lidských práv**.
(Pro sociální práci jsou potřebné zejména články: 24, 25, 29, 30, 31, 32 a jejich odraz v sociálních normách.)

6. Lidská práva od 1948

▶ **Lidská práva a Evropská unie**

- ▶ Respektování lidských práv je nezbytným předpokladem pro státy ucházející se o členství v Evropské unii a podmínkou pro země, které s ní uzavřely obchodní či jiné dohody.
  - ▶ Evropská unie považuje lidská práva za všeobecně platná a nedělitelná, aktivně je prosazuje a obhajuje, ale nepřebírá široké pravomoci jednotlivých států. Důraz je kladen především na občanská, politická, ekonomická, sociální a kulturní práva, jsou prosazována práva žen a dětí práva menšin a vysídlených osob.
  - ▶ Zařazení lidských práv do ústavního pořádku je
-
- ▶ předpoklad členství jednotlivých států v EU.

7.Světový étos jako podpora lidských prav

- ▶ Poprvé byl projekt Světový étos představen jako snaha o odpověď na globalizaci a globální problémy v různých oblastech (věda, politika, hospodářství, mír) v roce 1990. Rozhodující úlohu přitom sehrál prof. Hans Kung z Tübingen.
- ▶ Co má ale platit pro všechny lidi a každého jednotlivce? Existují vůbec taková pevná (neochvějná) měřítká, kterých by se měli držet dokonce představitelé v politice, ekonomice, vědě a náboženství? Může existovat nějaká základní norma, základní kritérium pro všechny lidi bez výjimky?

7.Světový étos jako podpora lidských prav

- ▶ V roce 1993 pak schválil Parlament světových náboženství v Chicagu *Prohlášení k světovému étosu*, které se orientovalo na základní konsens a bylo výsledkem mezinárodně a mezinábožensky propojeného procesu komunikace.
- ▶ Šlo o rozpomenuti se na *základní etické normy* v dědictví lidstva, které mají pomáhat k tomu, aby se udržel pro všechny směr na cestách života a soužití, aby se nově nacházely a uskutečňovaly životní postoje, měřítko a smysl života

7.Světový étos jako podpora lidských prav

- ▶ Dva **základní principy tohoto Prohlášení** jsou:
  - ▶ **1. S každým člověkem se má zacházet skutečně lidsky** – bez ohledu na pohlaví, etnický původ, sociální status, jazyk, věk, národnost, náboženství, světový názor. Pravidlo humanity jako nejzákladnější pravidlo humánního étosu.
  - ▶ **2. Každý člověk má jednat vůči druhým v duchu solidarity**. Na každého a všechny, na rodiny a společenství, na národy a náboženství se má aplikovat prastarý pokyn mnoha etických a náboženských tradic: „Co nechceš, aby ti dělali druzi, nečiň také ty jim; co chceš, aby ti činili druzi, čiň také jim.“ Označuje se jako zlaté pravidlo etiky.
  - ▶ **Čtyři etické imperativy** : nezavraždíš, nekradeš, nelžeš, nezneužíváš sexualitu.
-

-
- ▶ Případné otázky, konzultace, dodatečné informace na sirka@jabok.cz

